

11. Теорія і практика перекладу

Воротченко В.О.

студентка V курсу

Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій

Науковий керівник: Струк І.В

Кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології і перекладу

Національний авіаційний університет

м.Київ, Україна

ПЕРЕДАВАННЯ ФОНОЛОГІЧНИХ СТИЛІЗАЦІЙ НА ПОЗНАЧЕННЯ ХВОРОБЛИВОГО СТАНУ

Фонографічні стилізації є надзвичайно цікавим і водночас недостатньо вивченим об'єктом перекладознавчого аналізу. Різні традиції поширення цього мовного явища в англійському та українському художньому дискурсах дають підстави зараховувати їх до категорії перекладацьких труднощів через відсутність регулярних відповідників у мові перекладу. У сучасному перекладознавстві досі не запропоновано комплексну модель іншомовного відтворення досліджуваного явища з урахуванням його сутнісних характеристик у широкому філологічному контексті та потреб перекладознавчого аналізу; чітко не окреслено стратегії та способи перекладу графонів на позначення різних мовленнєвих аномалій. Звідси, у рамках цієї роботи спробуємо проаналізувати один із різновидів фонографічних стилізацій відповідно до класифікації О.В. Ребрія – хворобливого стану [4]. Одразу зазначимо відповідно до думки А.Г. Гудманяна та І.В. Струк при роботі з особливими мовними явищами перекладознавство має виконувати місію не «слова» а «значення» тобто має бути ключем до розкодування стилістики деформованого мовлення, а не засобу його бездумного відтворення [2, с. 52].

Дійсно, у більшості випадків, перекладачі залишають поза увагою дефекти вимови, але таке опущення доречно лише на конференціях та ділових зустрічах, де такі порушення мови не несуть в собі ніякого смислового навантаження, однак, навпаки, можуть викликати невдоволення та навіть образу. Однак зовсім інша ситуація виникає при перекладі художніх текстів, де вони постають лейтмотивом твору.

Для прикладу, розглянемо текст романів “Flowers for Algernon” Деніела Кіза та “Harry Potter and the Philosopher's Stone” Дж.К.Ролінг. Там зустрічаємо зумисне використання граматичних помилок, зокрема неправильне вживання II форми дієслова, наприклад, *goed* замість *went*. Також ми помітили, що автор використовує неправильне вживання героєм множини:

We went up to the 5th floor to another room with lots of cages and animils they had monkys and some mouses [4].

Автор не правильно написав слово *monkys* замість *monkeys* і *mouses* замість *mice*, *babys* замість *babies*. Також автор продовжує використовувати заміну букв: *a* на *i*: *animils* замість *animals*.

Розглянемо переклад: *Ми піднялися на 5 поверх і зайшли до іншої кімнати де були клітки з животними у них були там обізяни та кілька мишей [2, с. 76].*

Перекладач, послуговуючись стратегією доместикації, деформує ті самі слова що й в оригіналі: *animils* – *животними*, *monkys* – *обізяни*, використовуючи русизми при перекладі.

Написання фонетичної форми слова

Хворобливий стан людини – це особлива форма захворювання, коли людина відстає від розвитку своїх ровесників, коли мозок може працювати не так ефективно, як у здорової людини. Тому, не дивно, що автор використовує запис слів відповідно до їх фонетичної будови:

Then I said if I had my eye glassis I coud probaly see better I usully only ware my eye-glassis in the movies or to watch TV but I sed maybe they will help me see the picturs in the ink [4].

Автор зображує графони відповідно до норм фонетики англійської мови: *then* = *than* [ðən], *glassis* = *glasses* ['glɑ:sɪz], *coud* = *could* [kʊd], *probaly* = *probably* ['prɒbəbli], *ware* = *wear* [weɪ], *usully* = *usually* ['ju:zʊəli], *picturs* = *pictures* ['pɪktʃərz].

Розглянемо переклад: *Потім подумав що коли я почеплю на ніс очки то либонь побачу краще я зазвичай дивлюся крізь очки на телевізір але я сказав собі що можливо крізь них я побачу краще картини в чорнилі* [2, с.10-11].

Тут бачимо, що перекладач користується стратегією доместикації, використовуючи український «суржик» для відтворення фонологічних аномалій: *шо* = *що*, *очки* = *окуляри*. Також перекладач використовує деформацію у слові *телевізор*, замінюючи *o* на *i*, щоб підкреслити творчий задум автора.

Неправильна етимологія

У нашому випадку, ми аналізували мовлення Чарлі, героя з роману «Квіти для Елджернона», який мав розумову відсталість і мав поведінку, розум маленької дитини. І, як не дивно, мало дітей або таких людей цікавляться складними словами, мало навчаються та важко сприймають нову інформацію. Тому, коли автор використав неправильне вживання смисла слова в творі – це було досить логічним та природнім. До прикладу: *Burt said psychology means minds and laboratory meens a place where they make spearamints* [4]. Ми бачимо, що Чарлі використовує замість складного слова *experiment*, її звукову подібність *spearimints*.

Розглянемо переклад: *Берт пояснив мені що психологія означає тямку а лабораторія те місце де вони роблять сперименти* [2, с.14]. Складне деформоване слово іншомовного походження перекладач транскодує в «сперменти», тим самим підтверджуючи помилкову етимологію та підкреслюючи необізнаність та розумову відсталість героя.

Заміна звуків

Ми помітили тенденцію заміни звуків при створенні образу героя з хворобливим станом. Пропонуємо проаналізувати приклади:

My name is Charlie Gordon I werk in Donners bakery where Mr Donner gives me 11 dollers a week. [4]. I dont no why but he says its importint so they will see if they can use me [4].

В представлених прикладах ми бачимо, що автор навмисно замінює звуки *o* на *e* у словах *werk* замість *work*; спостерігаємо заміну *a* на *e* у словах *dollers* замість *dollars*. Також ми помітили заміну звуку *a* на *i* у таких словах як: *importint* замість *important*. Проаналізуємо переклад: *Звуть мене Чярлі Гордон і я роблю в пикарні Доннера де містер Доннер дає мені по одинадцять доларів на тиждень [2, с. 9].*

Я не знаю чому але він вважає шо це важливо аби вони могли бачити чи можна якось використати мене [2, с. 9]. Ми бачимо, що у перекладач передав не усі намагання автора, оскільки він керувався особливостями української вимови, намагаючись знайти такі одиниці, порушення правопису яких видавалося б природним україномовному реципієнту. Перекладач використовує русизми або суржик, як-от: «вважа» замість «вважає». Фонетичні порушення оригіналу перекладач компенсує лише використанням поодиноких деформованих лексем «пикарня» замість «пекарня», «Чярлі» замість «Чарлі».

Дефіксація

Ми аналізували мовлення люди, яка заїкається. І як і в мовленні людина з такою вадою часто повторює та запинається на першій літері слова. Тому логічно це зображувати на письмі в художній літературі. Наприклад: *B-b-but Severus, I -- [5].*

При перекладі цієї репліки ми бачимо, що перекладач використовує паралельні способи відтворення, але використовує дефіксацію з довгими словами:

– *C-c-северусе, але ж я... [3].*

Отже, ми дослідили способи створення фонологічних стилізацій на позначення хворобливого стану та способи їх перекладу. Виявили основні графічні способи зображення ФС, а саме: 1) граматичні помилки, 2) написання фонетичної форми слова, 3) неправильна етимологія, 4) заміна звуків, 5) дефіксація. Проаналізувавши способи зображення автором фонологічних стилізацій, ми можемо із впевненістю стверджувати, що в українських перекладах простежується тенденція до відтворення

фонографічних стилізацій паралельними засобами перекладу. Однак, ми звернули увагу, що перекладач їх відтворює вибірково – може максимально точно відтворити фрагмент або перекласти лише частково, також може або проігнорувати наявність фонологічної стилізацій, або використати додаткові фонологічні стилізації. Але, переважно, перекладачі послуговуються стратегією доместикації аби максимально точно та природньо передати сенс, вкладений автором.

ЛІТЕРАТУРА

1. Владимірова Ю.И. Особенности речевого поведения персонажа художественного произведения и перевод. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена*. 2006. №23. URL:<http://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-rechevogo-povedeniya-personazhahudozhestvennogo-proizvedeniya-i-perevod> .
2. Гудманян А.Г., Струк І.В. Одеський лінгвістичний вісник; *Національний університет «Одеська юридична академія»*. Випуск 4. Одеса : «Видавничий дім «Гельветика», 2014. С. 52-55
3. Кіз Д. Квіти для Елджернона: роман / пер. з англ. В. Шовкуна. Харків : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2015.
4. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
5. Роулінг Джоан К. Гаррі Поттер і філософський камінь. URL: https://www.e-reading.club/bookreader.php/1000021/Roling_Dzhoan_-_Garri_Potter_i_filosofskiy_kamin.html
6. Keyes D. Flowers for Algernon. URL: http://knigger.org/keyes/flowers_for_algernon/lang/en/#/page/1
7. Rowling J.K. Harry Potter and the Sorcerer's Stone. URL: <http://www2.sdfi.edu.cn/netclass/jiaoan/englit/download/Harry%20Potter%20and%20the%20Sorcerer%27s%20Stone.pdf>